Om Annexet Trønborg og dets Mærkverdigheder

Jakob Nikolaj Wilse skrev Trønborg i stedet for Trømborg. Han skriver i sin *Topographisk Beskrivelse af Edsberg Prestegjeld (1791)* at navnet Trønborg kunne være utledet av Throndborg, oppkalt etter presten Thrond som tok imot kongemoren Inga.

Vi skal være litt forsiktige med å knytte Trømborg så direkte til Haakon Haakonsson. Mer troverdig er Wilse når han omtaler katolske «prydelser» i kirken, og gremmes over at «Forgyldningen er gaaet af Sanct Gjertrud, siden en gal Mand her i Sognet tok sig for at vaske den, og derved afvaskede al den Herlighed».

Enda verre skulle det gå med den gamle steinkirken, kanskje reist på 1200-tallet. Den ble for liten. 1. juli 1841 mottok kommunestyret i Eidsberg et brev undertegnet av 34 innbyggere i Trømborg. Så mange kom for å høre den nye kappelan Wettergren at «kvinnene ikke så sjelden trenger inn i mannsstolene og dermed lett ødelegger andakten». Kravet ble tatt på alvor, og i august samme år var kommunestyret på befaring for å se på visse endringer som var foretatt. Blant annet var det satt opp et nytt galleri bak i kirken. Med dette mente mennene i Trømborg at de var tilstrekkelig beskyttet mot påtrengende kvinner under gudstjenesten. (Fra *Trømborg kirke 1879–1979.)*

Det var bare en utsettelse. Den gamle steinkirken ble revet, og steinene brukt til kirkegjerdet. Vi har hentet

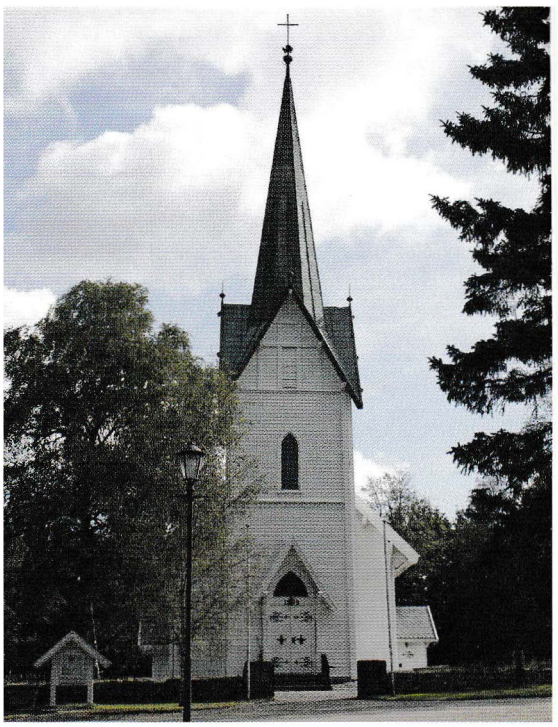

Trømborg kirke.

Herman Thoresens artikkel «Kirken» fra programmet for *Bygdedagen 4. juli 1926 ved Trømborg kirke*. Artikkelen kaller rivingen vandalisme. Sterkt sagt i nærvær av ordfører og prost, og for et stevne ved den nye trekirken. Fra samme programheftet kommer N.B. Nilssens lyriske drømmer om et fordums Trømborg, en borg og hjem for en «småkonge, jarl eller herse». Begge artiklene er gjengitt i datidens språkdrakt.

Bedre dokumentert enn ongedømmet Trømborg er valfarten til Mariakilden. Vi gjengir Helge Frøyset sin artikkel om Trømborg tørste severdighet – ih ertfall i middelalderen.

I dag har det nok gått med Mariakilden som med Sanct Gjertrud, «Forgyldningen er gaaet af». De fleste vet ikke engang hvor den er.

Er det på tide å renovere manifestasjonene av begge de hellige damene? Det kan da ikke ødelegge andakten?

Halvor Johan Kolshus

Kirken

Trømborg kirke er skjønt beliggende omtrent midt i sognet paa en skogvokst haug, saa den kan sees langveis fra baade fra nord og syd. Særlig er utsikten over det flate frugtbare og smilende landskap mot syd vakker.

Kirken er bygget 1878 av tre efter arkitekt Welhavens tegning. Den har 350 sitteplasser, og er meget enkelt utstyrt. To messinglysestaker er forært av O Iversen, i sin tid mangeaarig ordfører i Eidsberg Orgelet blev anskaffet i slutten av 1880-aarene. Sorenskriver Nerdrum hadde foræret 500 kroner til det, og et «altertavlefond» pastor Klavenæss hadde skjenket kirken, blev etter hans henstilling anvendt til innkjøp av orgel.

Klokkerne er forholdsvis nye, den ene fra 1867, den anden fra 1878 og bærer saadanne innskrifter; Den mindste klokke: «Jeg ringer støvet i gravens favn, Gud favner sjælen i Jesu navn». Den største klokke: «Jeg kalder til freden i Jesu navn, jeg ringer til kvelden i gravens favn».

Den gamle kirkes døpefont, av klæberstein, har været anbragt i kirkesvalen. Nu i forrige aar fik pastor Hesla bevirket den sat paa plads igjen

I taarnhuset staar den gamle altertavle og prækestol. Altertavlen er som Wilse sier, styg, men indskriften paa den er av interesse. I en række, de 10 bud, i en anden hele trosbekjennelsen, i en tredje alterens sakramentes indstiftelsesord, alt med læselige forgyldte bokstaver, og nederst: Anno Christi 1615. Paa et andet sted kongens navneciffer og valgsprog: C. 4. Regna firmat pietas.

I taarnet opbevares endnu en av de gamle «tavler», en liten flat kasse med handtak, hvori man under gudstjenesten indsamlede gaver til de fattige eller lignende, de saakalte tavlepenger.

Ute paa Trømborg kirkegaard staar en sten av den gamle kirkes mur, ca. 1,20 m. høi, med følgende indskrift: «Her har alteret av Trømborg gamle kirke staat. Kirkens murer nedrevet i 1880.»

For ret at fortælle efterslegten hvilken vandalisme de begik, de gjæve fedre i 1880, som rev ned dette ældgamle gudshus for at skaffe sten til kirkegaardsmuren, – er denne mindesten reist.

Det er nu like ved kirken bygd et gravkapel av sten. Mon ikke den gamle kirke (stenbygningen) kunne faat en bedre anvendelse, om man hadde omdannet den til kapel istedet for at plukke de 7–800 år gamle murer i stykker til gjærdemateriel!

Utenfor hovedindgangen til den nuværende kirke ligger en flat avlang stenhelle, med en firkantet fordypning i midten.

Kyndige folk mener at dette er kirkens alterbord fra den katolske tid. Hullet i midten er det sted hvor relikvien opbevaredes. Nu ligger stenen som dørhelle.

Gammel tro i bygden sier at vandet som samler sig i hullet har en lægende kraft. Og mangen bekymret mor har fugtet barnetøiet derned, naar det var noget I veien med den vesle.

Herman Thoresen

Trømborg

Kommer man sydfra opover mot Trømborg vil man paa lang avstand bli oppmerksom paa kirketaarnet som et dominerende merke. Kirken har bokstavelig talt faaet et opphøiet stade i baade syn og tanke.

Er man fremme ved kirken og fra det frie plateau ser utover sletter staar man overfor en aapen og frodig bygd med prektige og store gaarde Intet under at her har været sæde for en meget fremstaaende mand i den dunkle oldtid. Naar man tænker sig de store gaarde udelte, har her været plads nok gjerne for en smaakonge, jarl eller herse. Her har været marker store nok til stordrift for en anseelig stab og husholdning I de store skoge har høvdingen naar det har passet ham kunnet hengi sig til jaktens glæder og i de store fjellvand har man ogsaa kunnet friste fiskelykken. Fra vikingetiden maa vi ogsaa sætte Trømborg i forbindelse med Glomma. Efter endt færd har mangen stormand fartet opover til sit faste kvarter; Trømborg, Valdisholm, Huseby, Lindhoel m.fl.

At Trømborg har vært borg fremgaar av navnet og at borgherren ogsaa har været en mann med ogsaa ædle og høiere interesser, kan vi ta «kilden» som et fullgodt bevis for.

Det er nok til den høie herres pris og i forbindelse med hans gode og ædle gjerninger og virke at den ble viet og tillagt undergjørende og helbredende magt, idet den jo faktisk knapt en menneskealder tilbake har hævdet sit ry i befolkningens tanke og sind.

Hvem har saa vært den store og rike borgherre? For tiden kan der nok ingen rede skaffes paa det. For tidligere tiders liten sans for vor historie og ukyndighet paa de fleste steder maa vi nu lide.

Kanske den store jordhaug paa Kursmoses grunn gjemmer hvad vi ikke nu aner og bør bli gjenstand for vaar undren.

Almindelig begravelsesplads før vi fik faste kirkegaarde har her ogsaa været paa Trømborgplataaet. Gruskjørere har gravet i bakkene til askeurnerne har trillet like i trillebøret. Hvor er nu disse minder?

Maatte saa ungdommen ta op tanken om utforskning av de minder der knytter sig til det gamle Trømborgs ærværdige sagn baade innenfor og utenfor sine egne grenser.

N.B. Nilssen

Syftesok og Mariakilden i Trømborg

I norsk folketru har det vært mange merkedager i årets løp Nå er de fleste glemt, men før la folk nøye merke til hva som hendte på ulike dager for å ta varsel av det, eller de måtte huske på å utføre visse seremonier for å sørge for hell og fremgang på forskjellig vis. En av merkedagene var 2. juli. Mange steder her i landet gikk dagen under navnet *Syftesok* Det er en forvrengning av Svithuns-våka, for dagen var i katolsk tid viet minnet om den engelske bispen Svithun, som levde på 800-tallet. Stavanger domkirke hadde relikvier av denne helgenen, og St. Svithun ble især æret på den kanten av landet.

Stein fra muren av den gamle kirken med innskrift «Her stod alteret i Haug kirke bygget i 100 årh Revet i 1880». Folk mener at den flate steinen med hull i midten er kirkens alterbord fra katolsk tid

På primstaven, den primitive almanakken i gamle dager, der merkedager og høytider var avmerket med forskjellige figurer, hadde 2. juli noen steder i landet to kvister i kors. Det henger sammen med en skikk som var knyttet til Syftesok. Svithun var et fremmed navn for norske ører, så Svithunvåke ble med tiden til Syftesok. å syfte forekommer i mange norske bygdemål og betyr å rense, og skikken som var i bruk på noen steder, besto i at en kvelden før tok en briskekvist og en orekvist og satte dem i kors utpå åkeren og «leste» dette verset over dem:

å vil jeg syfte sorken (dvs. utøye) av åkeren
og sette igjen older og bresk,
at den skal vokse både stor og fresk

ndre steder tok de varsel av været enne dagen, for slik som det var da, skulle skulle det fortsette til olsok, med andre ord i fire uker. På Ringerike hadde de dette verset om værmerket:

Syftensok-dag
setter skyen i lag,
og det varer ved til Olsok-dag.

Det var imidlertid en annen høytid som også ble feiret 2. juli og som var mer utbredt. Den dagen feiret den romerske kirke minnet om Marias besøk hos Elisabet, og som Maria besøkelsesdag fortsatte den å være helligdag i Norge og Danmark helt frem til 1770, da en del av de mange helligdager ble avskaffet. Som de andre Mariadager, var også 2. juli avmerket på primstaven ved et kronet hode, himmeldronningens merke. Den katolske kirke feirer fremdeles høytiden, og dagens evangelium er tatt fra Lukas-evangeliet 1. kapittel, vers 39–47, der det fortelles om Marias besøk hos mor til døperen Johannes.

For bygdene her i indre Østfold har dagen sin særskilte interesse, først og fremst for Trømborg, der den fortsatte som letthelgedag til opp i 1880-årene,

mer enn hundre år etter at den kirkelige festdag var avskaffet. Eldre folk vet å fortelle at husmenn og tjenere på gårdene hadde fri den dagen. Mange trakk i helgeklær og gikk til kirken oppe på haugen ved Trømborg. Det var vel opprinnelig ikke kirken som trakk, for den var i katolsk tid viet minnet om helgenen Laurentius, en romersk diakon som ble drept unde kristenforfølgelsen i året 258. Han ble feiret den 10. august, som her i landet fikk navnet Larsok. Det var heller Mariakjella som trakk folk til kirkestedet i Trømborg på Mariadagen. I øststrekningen ned fra kirkehaugen lå det før en åpen ile, og det var den som bar Marias navn. Nå er den ikke synlig lenger, for den ble fylt igjen for mange år siden, men stedet hvor den var, er kjent. Den lå like ved riksveien, innved den skogkledde hellinga opp mot kirken. Da Trømborg meieri ble opprettet like ved og det kom landhandleri der, ble den fylt igjen, og et lagerhus ble bygd over den. Det er revet igjen etter at landhandleriet ble flyttet, og stedet for den kjente kilden ligger nå i hjørnet i hagen rundt det tidligere meieriet. Selv om brønnen ble fylt igjen, er vannåren der like rik som før.

Mariakjella har gjennom tidene vært kjent for å bringe helse til syke og svake, kanskje helst til syke barn. Dyrkelsen av rennende vann og troen på at visse oppkommer kan gi sunnhet og styrke, er et trekk en finner hos de fleste folkeslag til alle tider. Hvor lengen kilden ved Trømborg har vært ansett som noe utenom det vanlige, vet ingen. Det kan være at den var kjent før kristendommen kom til landet, men troen på denne undergjørende kraft kan like gjerne har oppstått i katolsk tid. Vi vet heller ikke sikkert om Mariakjella er det gamle navnet på den. I eldre skriftlige opplysninger kalles den ikke det. Futen Hans Rested, som omkring 1761 forfattet en «Beskri else over Heggen og Frøland Fogderi» sier uttrykkelig at den kaltes Haugs kilde, «hvilken i forige Tider har været meget søgt fra adskillige omliggende Steder som Medicin». Store skarer skal ha søkt til den for å finne igjen helsa, forteller en beretning.

Da alle embetsmenn i riket fikk tilsendt en lang spørreliste i 1743, gjaldt ett av spørsmålene kilder som måtte finnes i deres embetsdistrikt. Sorenskriver Jacob Krog kjente til både Trømborg-kilden og den ved Herland gård, ikke langt fra det gamle kirkestedet der, men den var «gans e kasseret» i 1743, enda den tidligere ar høyt ansett og ble søkt av mange sy e mennesker, forteller han. Helt kasse var den vel ikke, for den dag i dag fortelles det at så sent som i 1 0-å ene hentet folk fremdeles vann der il y e barn, men så ble den fylt igjen, for grunneieren ville ikke ha noe heden ap der, sa han.

Det lever mange trømborginger (1900-tallet, red.anm.) som kan fortelle at på Maria besøkelsesdag ble Mariakjella oppsøkt til etter 1900. Da kom folk dit utover hele dagen, drakk av vannet og gikk igjen, for nettopp på denne dagen skulle vannet der ha særskilt god virkning og bevare helsa for den som drakk av det. Om Maria besøkelsesdag alltid har vært den «beste» dagen for besøk ved kilden, er ikke helt sikkert. Det er mulig at det har foregått en forskyvning, for i opplysningene fra 1700 og utover

Haug gamle kirke.

i 1800-årene heter det at kilden var kraftigst på St. Hans-aften, men ellers kunne en til nød hente vann der tirsdag kveld eller natt. Forresten kunne en ikke uten videre gå til Mariakjella og hente vann, og så vente at helbredelsen skulle inntreffe. Valfarten dit var en høytidelig handling, forbundet med seremonier som måtte overholdes nøye om en ønsket å oppnå et godt resultat. Det finnes flere beskrivelser av det fra den tiden kilden fremdeles var i full bruk. Professor Jacob Nicolaj Wilse som var sogneprest i Eidsberg fra 1785 til han døde i 1801 skrev en «Topographisk beskrivelse af Edsberg Prestegjeld», og forteller der om kilden og seremoniene. Om selve kilden skriver han: «Den er omgivet med en optømret innhegning, derhos var en jern-blok før, men som nu gjemmes i kirken». Hva denne jernblokken har vært brukt til, og hvor det er blitt av den, er det ikke mulig å si for tiden, men det lar seg muligens gjøre å oppspore den eller i det minste å finne ut hvor den har tatt veien. Om vannet i kilden skriver Wilse at det brukes «som et vand af særdeles Legekraft baade udvortes og indvortes, dog helst på Stedet, da smaa børn neddyppes der ganske . Man skal bruge det St. Hans Aften helst efter Solen gaar ned, og i Nødsfald ogsaa en Torsdag Aften. Man skal derhos gaae 3 Gange omkring Trømborg Kirke». Dette siste var en viktig seremoni, som tradisjonen vet å fortelle nærmere om. «Fredriksstad Blad» hadde i 1896 en skildring av hvordan det foregikk da barn ble bragt til Mariakjella; «Naar man benyttede Brønden, gik man frem paa følgende Maade: Først

blev Barnet badet i Brønden, derpaa tog enten Faderen eller Moderen et Klædningsstykke og kastede udi, et andet blev bare dyppet, derpaa gik han eller hun tre Gange rundt Kirken vridende det vaade Klædningsstykke og gik hver Gang inn i Kirkesvalen og drog det gjennem Dørvrideren.»

Levende tradisjon forteller at barnetøyet skulle tres gjennom nøkkelen eller nøkkelhullet. En måtte endelig huske på å tie stille mens alt dette foregikk, ja, helt ifra en gikk hjemmefra til en kom hjem igjen, noe som allerede Wilse nevner.

Det ene kledningsstykket som ble kaset uti brønnen, var opprinnelig ment som et offer til den eller de makter som ga helse gjennom vannet, – det er mange eidsberginger som husker at det lå barneklær der, og det fortelles også om penger som ble kastet uti. Mange forteller at det som ble ofret, skulle være en sølvgjenstand om var den sykes personlige eiendom, slikt som sølvspenner, som gjerne ble satt i barneklærne for å beskytte den vesle mot trolldom og vonde makter. Biskop Bang skrev i 1885 et lite hefte om «Norges hellige Kilder efter reformationen». Han omtaler «Haugs Kilde» og nevner at det som «saaledes i Tidernes Løb var bleven ofret til den hellige Kilde, blev som uantastelig Helligdom liggende». Wilse som levde hundre år før Bang var litt mer skeptisk når det gjaldt offergavenes uantastelighet, for han skriver at pengene i kilden «ei have faaet lang Hvile». Noe av respekten for offeret må likevel ha levet, for en gammel trømborging sa nylig om pengene der at «det var rart ette følk stol'et.» Så lenge det var åpen brønn ble det gjort myntfunn, og det er vel på grunnlag av de funn en har sluttet seg til at folk helt fra Mellom-

Fra Glørudkrysset med «Brusfabrikken» hvor Mariakilden er. Der har det også vært meieri en gang Bildet er malt av Unni Tønsberg Kvisler.

Konfirmanter i Trømborg kirke 1928. 1. rad: Ragnhild Smådahl, Ragnhild Lunde, prest Anders Nilsen, Inga Kleven, Ragna Kolshus, Johanne Granberg, 2. rad Ole Helledahl, Arve Krugerud, Kleven, Olaf Filtvedt, Helge Fjeld, Arve Helledahl, Ingvald Frydenlund, Asbjørn Olaf Hansen, Johannes Kopperud, Georg Skjervengen

Europa har ofret til Mariakjella når de kom forbi på sine reiser.

Ikke bare Mariakjella var kjent for sin undergjørende kraft ved Trømborg kirke. Da den gamle steinkirken ble revet mot slutten av 1800-tallet, ble det gamle alterbordet av stein lagt foran inngangen som dørhelle. Seinere er det blitt flyttet bort på kirkegården, og ligger der hvor den gamle kirken sto. Midt på den store steinhella er det et firkantet hull som nesten alltid står halvfullt av vann. Det er det gamle relikviegjemmet, og det vannet som samlet seg der, har vært tillagt undergjørende kraft. Det fortelles at det le brakt til syke barn, men i seinere tid har det især hatt ord på seg for å kunne ta vekk vorter.

Det knytter seg en hel rekke sagn og historier til Mariakjella. Om selve seremoniene forteller eldre folk det samme som beretningene fra 1700-årene. Det er især barneklærne i og rundt brønnen som har festet seg i erindringen, men også pengene som lå der. Om en mor fortelles det at hun gikk til kjella med en datter som var syk. Tre torsdagsnetter på rad gikk hun dit og snakket ikke til et menneske underveis. Ei sølvspenne som barnet hadde på seg, ble ofret til kilden, og etter at barnet var vasket, gikk moren tre ganger rundt kirken. Selv om barnet ikke ble helt friskt, fortelles det at det i hvert fall ble bedre etter denne turen.

Skomaker Hans Gulbrandsen Vølen fortalte at bestemoren hans tjente på en gård i Båstad like etter at hun var konfirmert omkring 1830. Sjølfolka var

syke og ville ha vann fra Mariakjella for å bli friske. Så sendte de jenta den lange veien til Trømborg med to trebutter ei torsdagsnatt, med den formaningen at hun ikke måtte tale med noen på veien.

Sagnet omkring Mariakjella savner heller ikke muntre trekk. Det fortelles at det en gang var en skredder som satt på Kolshus og sydde før jul. Han var lam i begge beina og mente at han kunne bli bra hvis han fikk noen til å bære seg til kjella og rundt kirken tre torsdagskvelder på rad. Om sider fikk har tjenestegutten på gården til å gjøre det. Nå traff det seg slik at de hadde en gild gjøvær (sauebukk, red. anm.) der. Den skulle slaktes til jul, men så var det to gutter som hadde lagt over å stjele den, og det gjorde de samme kvelden som skredderen skulle til kirken for å bli frisk. Den ene gutten ventet i kirkesvala mens den andre var nede på gården og hentet bukken. Akkurat da kom gårdsgutten med skredderen på ryggen forbi kirkesvala, og gutten der inne skimtet det her og spurte: «E'rn fæit?» «Jæ væit ette om han er mager eller fæit», svarte gutten, «men her har'un» sa han, og dermed kastet han skredderen og fløy sin vei. Men da han kom til Kolshus, var skredderen kommet før ham og satt på bordet!

Mariakjella er midtpunktet i en århundregammel tradisjon som lever den dag i dag. Det ville være gledelig om vi kunne få Mariakjella frem i dagens lys igjen, innhegne den og gjøre den til et fredet hvilested for veifarende, for på den måten å verne om det tradisjonelle stedet.

Av cand. philol.
Helge Frøyset

Prolog til St. Mari ki e

Ved slægternes vugge der fa[illegible]
av urtidens mægtige aander;
«Lik Betesta dam vi planter der n[illegible]
hvor vikingefolket vil fæste sit bor[illegible]
og jetter og trold styrer tidernes ror
– en kilde mot suk og vaander».

Da brummed troldene vældigt i kor
saa fjeldene skjalv under bræen;
«Nei, her vi vil ha det siste ord,
og ingen anden paa hele jord
skal raade heroppe saa langt mot nord,
– og sætte sit spor i sneen».

Aartusinder svandt, før lyset fik magt,
saa troldene flygtet i jorden,
men endelig seiret det ord som var sagt
om kilden her oppe i norden.
Thi kommen var løfternes store vaar,
den vaar tidernes fylde.
Da stjernen i øst over Betlehem staar.
Og som solen kan skyen forgylde

Skjønt kilden nu blinket i vaarsolens prakt,
og spaadommens tider var inde.
Den hadde ei navn eller lægende magt
saa helsebot der var at finde
Der manglet en taare fra Marias kind
vor høibaarne kirkes moder,
der kunde ta flugt med sydhavets vind
og fuldføre løfternes goder.

Straks taaren tindred paa Marias kind
da Rachels døtre hun hørte,
der begred sine børn ved Betlehems mur,
da Herodes til døden dem førte
Den taaren læget mot slægternes graad
blev lindring mot smerternes bitreste braad.
Thi den hjerternes strænge berørte.

Som «radions» vinger den taaren tok flugt,
og seilet lik «Norge» mot polen.
Ei onde aander med den fik bugt,

For den blinket saa herligt i solen.
Men nordpolen naadde den heldigvis ei.
Den helig «Alfe» kom i dens vei
og bød med almægtig tale;
«I kilden skal taaren falde».

Da først fik kilden sit navn og ord.
Som om engle dens vande berørte.
Der lægedom fandtes for liten og stor,
og de syke til kilden man førte.
Skjønt «Thor» han lynte og «Loke» han svor;
«Hvad vil du vel her du gudernes mor?»
De gjød kun olje i ilden
til vældig reklame for kilden.

Vore forfædre hævdet nok kildens magt.
Det gjaldt at dens rikdom uttømme.
Og derfor blev veien ved kilden lagt;
thi hit maatte pilgrimme strømme.
Og disse strømmet fra øst og vest,
fra Sydtyskland var det nok aller flest,
der ofret til kirkens moder
og øst av kildens goder.

At kilden hadde en bærende magt,
det kan vi ei helt fra oss drømme.
Thi nærved på haugen er kirken lagt,
det må vi jo villig indrømme.
aar fædrene strævet med sten og med stok
at bygge gudshuset og løfte i flok
Saa var det for kirkens moder
i troen paa kildens goder.

Ja, kirken gav haap for kvinde og mand.
En følge av løfternes goder.
I kilden de hentet sit vielsesvand
knelte saa smukt for Guds moder.
Her lagde de ned sin vandringsstav,
i tro paa Guds moder de gik i grav.
Og frihet fra striden og sorgen,
de sover til livets morgen

Nu kirken har staaet i tusinde av aar.
En arv fra fortidens fædre.
Mens slekterne kommer og slekterne gaar,
den arv bør vi verne og hædre.
Hvor tæller de taarer her slegterne gav
naar alle kjære ble sænket i grav.
Mens klokken fra taarnet forkyndte:
«At da først livet begyndte».

Vi fester i dag ved – «Orakelets» dør
og tænker tilbake i tiden.
Hvem kan forklare hvad der var før
og hvad der kan komme siden?
Skjønt skeptikken raader og vantroen gror,
ha tak du verdens velsignede mor!
Du vernet om freden paa jorden
og glemte os ikke i norden.

Hans Trømborg

Trømborgvann på flaske

I slutten av 1920-årene ble det sendt prøve av vannet til København for å få det analysert. Det viste seg at vannet fra Mariakilden var uvanlig godt. Dette satte Thorolf Glørud, sønn av O.H. Glørud, på tanken å produsere mineralvann. «Trømborgvann» var rett og slett fra Mariakilden tilsatt litt kullsyre og fylt på flasker.

– Vannet lignet på Farris, forteller Thorolf Glørud, som ikke kom til å produsere mineralvann så mange årene. I midten av 30-årene måtte han innstille virksomheten grunnet sykdom. «Brusfabrikken», som virksomheten ble kalt på folkemunne, drev Glørud sammen med en svoger. Da de stanset produksjonen av mineralvann, ble det slutt med å nyttiggjøre seg det gode vannet fra Mariakilden i større skala.